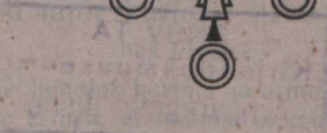
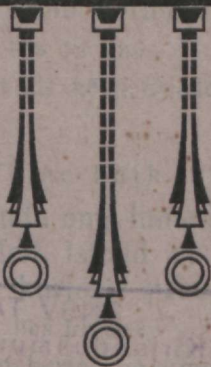

B1695.

Emakeele helinad.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

73496

73506

Emakeele helinad.

Meie ristiusu õpetuse wiis päätükki.

Esimene päätükk.

Jumala kümme käsku.

Esimene käik.

Mina olen Island, sinu Jumal. Sul ei pea mitte teisi jumalaid olema minu kõrwas.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõigi asjade kartma, armastama ja tema pääle lootma.

Teine käik.

Sina ei pea Islanda oma Jumala nime mitte ilma asjata suhu wõtma, sest Island ei jäta seda nuhtlemata, kes tema nime kurjaste pruugib.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wannu, ei waleta ega peta; waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

Kolmas käik.

Sina pead pühapäewa pühitsema.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jultust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, hääl meelel kuuleme ja õpime.

Neljas käik.

Sina pead oma isa ja ema auustama, et sinu käsi hästi käib ja sina kaua elad maa pääl.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wanemaid ja isandaid ei põlga ega wihasta; waid et meie neid auu sees peame, neid teenime, nende sõna kuuleme ja neid armsaks ja kalliks peame.

Wiies käik.

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame ja temale hääd teeme kõiges ihu hädas.

Kuues käik.

Sina ei pea mitte abielu rikkuma.

Mis see on?

Meie peame jumalat kartma ja armastama, et meie kälinaste ja puhtaste elame kõnedes ja tegudes; ja et igaüks peab oma abikaalat armastama ja auustama.

Seitsmes käik.

Sina ei pea mitte warastama.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese raha ehk wara ei wõta, ei kawala kauba ega petise tööga eneste poole ei kiwu; waid et meie tema wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

Kaheksas käik.

Sina ei pea mitte ülekokut tunnistama oma ligimese wastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese pääle mitte kawalaste ei waleta, feda mitte ära ei anna, keelt ei pekka, ega kurje kõnesid tema pääle ei tõsta; waid et meie tema eest kostame, kõik hääd temast kõneleme ja kõik asjad hääks kääname.

Üheksas käik.

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese koda.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese pärandust ehk koda kawalusega ei püüa, ega õiguse nimel eneste poole ei kiilu; waid et meie teda aitame, et tema seda enesel wõiks pidada.

Kümnnes käik.

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese naist, sulast, ümmardajat, weilid ega muud, mis tema päralt on.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese naist, peret ega weilid ära ei awatele ega wägili ei wõta; waid et meie neid manitseme, et nemad paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neiiffinaalist käskudest?

Tema ütleb nõnda: Mina Isand, sinu Jumal, olen püha wihaga Jumal, kes wanemate patud nuhtleb laste kätte kolmandast ja neljandast põlwest saadik, nende kätte, kes mind wihkawad; aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina hääd tuhandest põlwest saadik.

Mis see on?

Jumal ähwardab nuhelda kõiki, kes neiiffinaalist käskudest üle astuwad; seepärast peame meie tema wiha kartma ja ei mitte nendelinas'e käskude wastu tegema; aga tema tõutab armu ja kõik hääd kõigile, kes need kälud peawad; seepärast peame meie teda ka armastama, tema pääle lootma ja hääd meelega tema käsku mööda tegema.

Teine päätükk.

Püha ristiusk.

Esimene õpetus.

Loomisest.

Mina usun Jumala Isa, Kõigewägewama, taewa ja maa Looja sisse.

Mis see on?

Mina usun, et Jumal mind ja kõik loomad on loonud, mulle ihu ja hinge, silmad, kõrwad ja kõik liikmed, mõistuse ja kõik meeled on annud, ja weel hoiab; pääle selle riided ja kingad, söömise ja joomise, koja ja maja, naese ja lapse, põllu, weised ja kõik wara, kõik ihu ja elu tarwidust ja toidust rohkeste iga päew annab; ja kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja seda kõik teeb tema isalikult jumalikult armust ja heldusest, ja ei mitte seepärast, et mina seda wäärt ehk teeninud olen. Selle eest on minu kohus teda kiita, tänada, teenida ja tema sõna kuulda. See on tõesti tõli.

Teine õpetus.

Lunastamisest.

Mina usun Jeesususe Kristuse, Jumala ainusündinud Poja, meie Isanda sisse, kes on saadud Pühast Waimust, ilmale toodud neitsist Mariast, kannatanud Pontsiuse Pilatuse all, risti löödud, surnud ja maha maetud, alla läinud põrgu hauda, kolmandal päewal jälle ülestõusnud surnuist, üles läinud taewa, istub Jumala oma kõigewägewama Isa paremal käel, säält tema tuleb kohut mõistma elawate ja surnute pääle.

Mis see on?

Mina usun, et Jeesus Kristus, tõsine Jumal, omaft Isast igaweste sündinud, ja ka tõsine inimene, neitsist Mariast ilmale toodud, minu Isand on, kes mind, ära kadunud ja hukka mõistetud inimese, on päästnud ja lunastanud, kõigest patust, surmast ja kuradi wäest, ei mitte kulla ega hõbedaga, waid oma püha kalli werega ja oma ilmafüüta kannatamise ja sur-

maga; et mina tema oma pidin olema, tema riigis tema all elama ja teda teenima igawefes õigufes, wagadufes ja õndufes, nõnda kui tema on üles tõusnud surmalt, elab ja walitseb igaweste. See on tõesti tõsi.

Kolmas õpetus.

Pühitsemisest.

Mina usun Püha Waimu sisse, üht püha ristikogudust, pühade ofasaamist, pattude andeksandmist, liha ülestõusmist ja igawest elu. Amen.

Mis see on?

Mina usun, et mina omaft meeleft ja wäest mitte ei wõi leelufe Kristufe, oma Isanda, sisle uskuda, ega tema juurde saada; waid Püha Waim on mind ewangeliumi läbi kutfunud, oma annetega walgustanud, õige usu sees pühitfenud ja hoidnud; nõnda kui tema kõik püha ristikogudust maa pääl kutsub, kogub, walgustab, pühitseb ja leelufe Kristufe juures õige ja ainu usu sees hoiab; sesamas ristikogudufes tema minule ja kõigile usklikkudele iga päew kõik patud rohkeste andeks annab, ja wiimfel päewal mind ja kõik surnud üles äratab, ja minule, kõigi usklikkudega Kristufes igawese elu annab. See on tõesti tõsi.

Kolmas päätükk.

Püha Meie Isa palwe.

Meie Isa, kes sa oled taewas, pühitsetud saagu sinu nimi, sinu riik tulgu, sinu tahtmine lündigu, kui taewas, nõnda ka maa pääl, meie igapäewast leiba anna meile tänapäew, ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele, ja ära saada meid mitte kiufatufe sisse, waid päästa meid kurjalft ära; sest sinu päralt on riik ja wägi ja auu igaweste. Amen.

Elimesed palwe sõnad.

Meie Isa, kes sa oled taewas.

Mis see on?

Jumal tahab meid seeläbi armulikult kutsuda, et meie peame uskuma teda meie õige Isa ja meid tema õiged lapsed

olewat; et meie julgeste ja kindla lootusega teda peame paluma, nõnda kui armsad lapsed oma armast isa paluwad.

Elimene palwe.

Pühitsetud saagu sinu nimi.

Mis see on?

Jumala nimi on küll iseeneest püha; aga meie palume seslinafes palwes, et ta ka meie juures saaks pühitsetud.

Kuidas sünnib see?

Kui Jumala sõna selgeste ja puhtaste õpetatakse ja meie ka pühaste kui Jumala lapsed seda mööda elame; seks aita meid, armas taewane Jsa! Aga kes teist wiisi õpetab ja elab, kui Jumala sõna õpetab, see ei pühitse mitte meie seas Jumala nime; selle eest hoia meid, armas taewane Jsa!

Teine palwe.

Sinu riik tulgu.

Mis see on?

Jumala riik tuleb küll ilma meie palweta iseeneest, aga meie palume seslinafes palwes, et ta ka meie juurde tuleks.

Kuidas sünnib see?

Kui taewane Jsa oma Püha Waimu meile annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi ufume, ja Jumala meele pärast elame siin ajalikult ja lääl igaweste.

Kolmas palwe.

Sinu tahtmine sündigu, kui taewas, nõnda ka maa pääl.

Mis see on?

Jumala hääl ja armuline tahtmine sünnib küll ilma meie palweta, aga meie palume seslinafes palwes, et ta ka meie juures sünniks.

Kuidas sünnib see?

Kui Jumal kõik kurja nõu ja tahtmist rikub ja keelab neid, kes meid ei taha lasta Jumala nime pühitseda, ega tema riiki meie juurde tulla, kui on kuradi, maailma ja meie liha tahtmine; waid kinnitab ja hojab meid kindlaste omas sõnas ja usus meie offani; see on tema armuline ja hääl tahtmine.

Neljas palwe.

Meie igapäewast leiba anna meile täna päew.

Mis see on?

Jumal annab igapäewase leiba küll ilma meie palweta kõigile kurja inimestele, aga meie palume Ieslinales palwes, et tema meile annaks seda mõista ja tänuga wastu wõtta meie igapäewast leiba.

Mis on igapäewan? leib?

Kõik, mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis läheb: söömine, joomine, riided, kingad, koda, maja, põld, weised, raha, waga abikaasa, waga lapsed, waga pere, waga ja fruud ülemad, hää waliffus, hää ilm, rahu, terwis, auus elu, hääd sõbrad, truud naabrid ja muud niifugused asjad.

Wiies palwe.

Ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele.

Mis see on?

Meie palume Ieslinales palwes, et taewane Isa mitte ei tahaks waadata meie pattude pääle ega nende pärast meile seda keelda, mis meie palume; sest meie ep ole seda mitte wäärt, mis meie palume, ega pole seda ka mitte teeninud; waid tema tahaks seda meile kõik armust anda, sest et meie igapäew palju patu teeme ja küll selget nuhtlust teenime; siis tahame meie ka lüdamest andeks anda ja hääl meelel hääd teha neile, kes meie wastu ekliwad.

Kuues palwe.

Ja ära saada meid mitte kiufatuse sisse.

Mis see on?

Jumal ei kiufa küll kedagi, aga meie palume Ieslinales palwes, et Jumal meid tahaks hoida ja üles pidada, et kurat, maailm, ja meie liha meid ei peta ega saada ebausku, meelega-äraheitmise ja mõne muu suure patu ja häbi sisse; ja kui meid seega peaks kiufatama, et meie kummatagi wiimselt ära wõidame ja wõimust saame.

Seitsmes palwe.

Waid päästa meid kurjast ära.

Mis see on?

Meie palume Issinases palwes kui ühel hoobil, et taewane Jsa meid tahaks päästa kõikluguseft ihu ja hinge, waranduse ja auu kahjuft; ja wiimaks, kui meie surma tunnike tuleb, õndsa otfa meile anda ja armuga Issinaseft hädaoruff enefe juure taewa wõffa.

Wiimfed palwe sõnad.

Self sinu päralt on riik ja wägi ja auu igaweste. Amen.

Mis on aamen?

See on, et mina pean kindlaste uskuma, et taewane Jsa meie palwed heldesti on wastu wõtnud ja kuulnud; self et tema ise meid on käskinud nõnda paluda ja tõutanud, et tema meid tahab kuulda. Amen, aamen, see on: jah, jah, see peab tõeste nõnda sündima.

Neljas päätükk.

Püha ristimise sakrament.

I. Mis on ristimine?

Ristimine ei ole mitte paljas wesi, waid niisugune wesi, mis Jumala käfus on seatud ja Jumala sõnaga ühte pandud.

Mis Jumala sõna see on?

Kui meie Jsland Jeesus Kristus ütleb Matteuse raamatu wiimfes päätükis: Minge ja tehke jüngriks kõik rahwad, neid ristides Jsa ja Poja ja Püha Waimu nime sisse.

II. Mis annab ehk saadab ristimine?

Tema saadab pattude andeksandmisft, päästab ära surmast ja kuradist, ja annab igawest õndust kõigile, kes usuwad, nõnda kui Jumala sõna ja tõutused kuulutawad.

Mislugused on need Jumala sõnad ja tõutused?

Kui meie Jsland Jeesus Kristus ütleb Markuse raamatu wiimfes päätükis: Kes ufub ja keda ristitakse, see peab õndiaks saama; aga kes ei usu, seda peab hukka mõistetama.

III. Kuidas wõib weli nii suuri asju teha?

Weli ei tee seda tõesti mitte, waid Jumala lõna, mis weega ja wee juures on, ja usk, mis sedafama Jumala lõna wee sees usub; leit ilma Jumala lõnata on weli paljas weli, ja ei mitte ristimine; aga Jumala lõnaga on ta ristimine, see on üks eluweli, täis armu ja uuefündimise pelemine Püha Waimu sees, kuidas püha Paulus ütleb Tiituse raamatu kolmandamas päätükis:

Jumal on meid õndsaks teinud uuefündimise pelemise ja Püha Waimu uuendamise läbi, keda tema on wälja walanud meie pääle rohkeste Jeefuse Kristuse, meie Õnnistegija, läbi, et meie, tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaks pidime saama lootuse järele; see on tõsine lõna.

IV. Mis tähendab niifugune weeristimine?

See tähendab, et wara Adam meie sees igapäewase kahetsemise ja patustpöörmise läbi peab ära uputatud saama ja surema, kõigi pattude ja kurja himudega, ja igapäew jälle ette tulema ja üles tõusma uus inimene, kes õiguses ja puhtuses Jumala ees peab igaweste elama.

Kus see on kirjutatud?

Püha Paulus ütleb omas raamatus, Rooma rahwale kirjutatud, kuuendas päätükis:

Meie oleme Kristusega maha maetud ristimise läbi surma sisse, et, otsegu Kristus on üles äratatud surnuist Iša auu läbi, meie ka nõnda peame uues elus käima.

Wiies päätükk.

Püha altari sakrament.

I. Mis on altari sakrament?

See on meie Isjanda Jeefuse Kristuse tõsine ihu ja weri, leiwa ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua, Kristuse enese seatud.

Kus see on kirjutatud?

Nõnda kirjutawad pühad ewangelistid: Matteus, Morkus, Luukas ja püha Paulus:

Meie Isand Jeesus Kristus sel õöl, kui teda ära anti, wõttis leiwa, tänas, murdis ja andis oma jüngeritele ja ütles: „Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse; seda tehke minu mälestuseks!“

Sellamal kombel wõttis tema ka karika pärast õhtusöömaaga, tänas ja andis oma jüngeritele ja ütles: „Wõtke ja jooge kõik säält seeft; see linane karikas on uus seadus minu weres, mis teie eest ära walatakse pattude andeksandmiseks; seda tehke, nii mitu korda, kui teie seft joote, minu mälestuseks!“

II. Mis kaalu on meil see fuguseft söömiseft ja joomiseft?

Seda näitawad meile need sõnad: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks“; see on, et meile sakramendis pattude andeksandmist, elu ja õndlust nende sõnade läbi antakse; seft kus pattude andeksandmist on, sääl on ka elu ja õndlust.

III. Kuidas wõib ihulik söömine ja joomine niifugufid suuri asju teha?

Söömine ja joomine ei tee seda tõeste mitte, waid need sõnad: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks“; need sõnad on ihuliku söömise ja joomisega ühes ülem asi sakramendis; ja kes neidsamu sõnu usub, sel on, mis nemad tunnistawad: pattude andeksandmine.

IV. Kes wõtab auufaste see linane sakramendi wastu?

Paastuda ja ihupoolest ennast walmistada, on küll üks kaunis wäljaspidine kombe: aga see on õieti ja hästi walmistatud, kes neid sõnu usub: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks“; aga kes neid sõnu ei usu, ehk kaklipidi mõtleb, see ep ole mitte wäärt ega hästi walmistatud, seft see sõna: „teie eest“ nõuab selgeid usklikka südameid.

Igapäewased palwed.

1. Hommiku palwe.

Õnnistagu mind Jumal Jsa, Poeg ja Püha Waim. Amen. Mina tänan sind, minu armas taewane Jsa, Jeesuse Kristuse, sinu armsa Poja, meie Jslanda läbi, et sina mind minewal õäl oled armulikult hoidnud kõige ihu ja hinge kahju eest. Mina palun sind, kaitse ja hoiu mind ka sellinasel päewal armulikult kõige patu, kurja ja kahju eest, et minu mõte, sõna, tegu ja elu wõiks sinu meelepärast olla. Sest mina annan oma ihu ja hinge ja kõik mis mul on, sinu hooleks. Sinu püha ingel olgu minu juures, et kuri waenlane ühtegi meelewalda minu üle ei saa. Amen.

Õhtu palwe.

Õnnistagu mind Jumal Jsa, Poeg ja Püha Waim. Amen. Mina tänan sind minu armas taewane Jsa, Jeesuse Kristuse, sinu armsa Poja, meie Jslanda läbi, et sina mind minewal päewal armulikult oled hoidnud kõige ihu ja hinge kahju eest. Mina palun sind, anna mulle andeks kõik minu patud ja eksitused, miska mina sind olen wihastanud, ja kaitse ja hoiu mind sellinasel õäl armulikult kõige patu, kurja ja kahju eest. Sest mina annan oma ihu ja hinge ja kõik, mis minul on, sinu hooleks. Sinu püha ingel olgu minu juures, et kuri waenlane ühtegi meelewalda minu pääle ei saa. Amen.

3. Palwed enne lõõmaaega.

Kõikide silmad loodawad, Jsland, sinu pääle ja sina annad neile nende rooga omal ajal. Sina teed lahti omad helled ja rohked käed, ja täidad kõik, mis elab, hää meelega. Auu olgu Jumalale Jsale, Pojale ja Pühale Waimule. Amen.

Jsland Jumal, taewane Jsa, õnnista meid ja neidlinaseid oma andeid, mis meie sinu rohkest armust wastu wõtame, Jeesuse Kristuse meie Jslanda läbi. Amen.

4. Palwed pärast lõõmaaega.

Tänage Jslandat, sest tema on hää, ja tema heldus kestab igaweste, kes kõigele lihale rooga annab, lojustele nende lõõmist annab, noorile kaarnaile, kes teda appi hüüawad. Temal ep ole rõõmu hobusewäest, ega meelehääd jalameeste sää-

reluift. Jslandal on meele hää neift, kes teda kardawad ja tema pääle loodawad. Auu olgu Jsale, Pojale ja Pühale Waimule. Amen.

Meie täname siind, Jsland Jumal, taewane Jia, Jeesufe Kristufe, meie Jslanda läbi, kõige sinu ande ja häätegemise eest, kes sina elad ja walitfed igaweseft ajast igawese ajani. Amen.

Wana Testamendi piibli lood.

Jumal, maa ning taewa Looja, Jia, Pöeg ja Püha Waim, Sina õõ ja päewa tooja, Kuu ja päike on su loom. Sina wägew kaitseja, Hoiad oma loome ka.

1. Loomine.

Algufes löi Jumal taewa ja maa. Maa oli tühi ja paljas ja pimedus oli sügawufe pääl. Ja Jumala Waim oli lehwitamas wee pääl.

Esimesel päewal loodi walgus. Jumal ütles: „Saagu walgus!“ Ja walgus sai.

Teisel päewal loodi taewalaotus. Jumal ütles: „Saagu laotus!“ Ja Jumal tegi wahe wee wahele laotufe all ja laotufes ülewal ja nimetas laotufe taewaks.

Kolmandal päewal ütles Jumal: „Wefi kogugu ühte paika, et kuiwa näikse!“ Ja nõnda sündis. Jumal nimetas kuiwa maaks ja weekogu mereks. Selsamal päewal ütles Jumal: „Maast tärgaku noor rohi ja wiljalifed puud, kus nende seeme lees on.“ Ja maa ajas noore rohu üles ja puud, mis wilja kannawad. Siis sai õhtu ja sai hommiku kolmandaks päewaks.

„Neljandal päewal ütles Jumal: „Saagu walgufed taewa laotufesle walguft andma maa pääle!“ Ja nõnda sündis. Jumal tegi suurema walgufe (päikese), mis päewal pidi walitsema, ja wähema walgufe (kuu), mis õösel pidi walitsema, ja tähed.

Weel ei olnud loomi maa pääl. Sellepärast ütles Jumal wiiendal päewal: „Wefi ligitagu suure hulga elawaid hingeft ja linnud lennaku taewa laotufes!“ Ja Jumal löi kalad ja walaskalad ja kõikfugu linnud.

Kuuendal päewal ütles Jumal: „Maa toogu wälja elawaid hingelid, lojukleid, roomajaid ja metselajaid“. Ja nõnda fündis. Siis ütles Jumal sellamal kuuendal päewal: „Tehkem inimene eneste näo järele ja eneste sarnaseks, et ta walitseb kalade üle, mis meres, lindude üle, mis taewa all, lojuste üle ja kõige maa üle.“ Ja Jumal lõi inimese oma näo järele, Jumala näo järele lõi ta tema. Meheks ja naiseks lõi Jumal nad.

Ja Jumal waatas kõige selle pääle, mis ta oli teinud, ja waata, see oli wäga häa. Nõnda sai taewas ja maa ja kõik nende wägi walmis kuue päewaga.

Jumal hingas seitsmendal päewal kõigest oma tegemisest ja õnnistas seda seitsmendat päewa ja pühit'es ta pühapäewaks.

2. Esimesed inimesed paradüüsis.

Inimese loomine sündis nõnda: Jehoowa walmistas inimese, kes põrm on, mullast ja puhus tema ninasie elawat õhku. Nõnda sai inimene elawaks hingeks. Tema nimi oli Adam.

Jehoowa ehitas rohuaia ehk paradüüsi Eedenisse ja laskis maalt tõusta kõikfugu puid, mis armsad oliwad päält näha ja häa neist süüa. Kesk aeda oli elupuu ja häa ja kurjatundmise puu. Ja jõgi läks seda aeda kallma ja lahkus neljaks haruks. Sinna aeda pani Jumal inimese teda harima ja hoidma.

Jehoowa saatis ka kõikflugused elajad ja linnud inimese juurde, et ta neile nimed annaks. Ja inimene andis neile nimed. Aga enesele ei leidnud ta nende keskelt mitte abi, mis tema kohane oleks olnud.

Jumal ütles: „See ei ole mitte häa, et inimene ükli on; ma tahan temale abi teha, mis tema kohane on.“ Siis walmistas Jumal naise ja saatis ta Adama juurde. Adam ütles: „See on nüüd luu minu luust ja liha minu lihast. Sellepärast jätab mees isa ja ema maha ja hoiab oma naise poole.“ Adam pani oma naisele nime Eewa.

3. Patulangemine.

Jumal käskis inimest: „Kõigist aia puist wõid sa süüa, aga häa ja kurjatundmise puust ei pea sa mitte sööma, sest mil päiwil sina sest sööd, pead sa surma surema!“

Madu oli kawalam kui kõik elajad. Tema ütles naise wastu: „Kas Jumal on ütelnud: Teie ei pea ühestki rohuaia puust sööma?“ Naine kostis: „Küll meie sööme rohuaia

puude wiljast, aga selle puu wiljast, mis keik aeda, on Jumal ütlenud: Teie ei pea mitte sest sööma ega tema külge puutuma, et teie ei sure.“ Siis ütles madu naise wastu: „Teie ei pea mitte surema! Waid Jumal teab, et mil päewal teie sest sööte, siis saawad teie silmad lahti ja teie olete kui Jumal ja tunnete hääd ja kurja.“

Ja Eewa nägi, et puu hää oli roaks, ja et ta filmadele himu tegi, ja et puu armas oli, et ta targaks pidi tegema. Siis wõttis ta tema wiljast ja söi, ja andis ka oma mehele ja tema söi ka.

Korraga kuulsiwad nad Jumala häält ja põgenesiwad Jumala palge eest rohuaias puude sekka. Aga Jumal hüüdis Aadamat: „Kus sa oled?“ Siis kostis Adam: „Ma kuulsin sinu häält rohuaias ja ma kartsin, sellepärast põgenesin ma eest ära.“ Jehoowa ütles: „Kas sa oled söönud sest puust, millest ma sind keelsin söömast?“ Adam kostis: „Naine, kelle sa mulle abikaasaks andsid, andis mulle ja mina söin. Siis ütles Jumal naise wastu: „Miks oled sa seda teinud?“ Naine kostis: „Madu pettis mind ja mina söin.“

Siis ütles Jumal mao wastu: „Et sa seda oled teinud, siis oled sina äraneetud kõikide lojuste seas, mis wälja pääl. Ma tahan wihawaenu tõsta sinu ja naise wahele, sinu seemne ja tema seemne wahele. Seefama peab su pää rõhuma, aga sina wõttad temale kanda rõhuda!“

Naise wastu ütles Jumal: „Ma tahan sulle wäga palju walu saata ja mees peab su üle walitsema!“

Aadamale ütles Jumal: „Äraneetud on maa sinu pärast: Kibuwitlu ja ohakaid peab ta sulle kaswatama. Oma palehigi sees pead sa leiba sööma, seni kui sa jälle mullaks saad, kuff sa oled wõetud.“

Siis ajas Jumal Aadama ja Eewa paradiisi aiast wälja ja pani aia ukse ette keerubi (ingli) mõõgaga.

Oh Adam sinu eklitus On meie elu rikkund, Et patt on meie pärandus Ja kõikidesse fikkund; See ussi töö On kõigile Suurt süüd ja nuhtlust saatnud; Auu Hale, Kes heldeste Meid Poja läbi peastnud.

Uue Testamendi piibli lood.

1. Ma tulen taewast ülewelt, Häid sõnumid toon teile fäält, Neid toon ma teile rõõmuga, Neid tahan mina kuuluta.

2. Üks laps on täna sündinud, Kui ammuft ajast tõutud. See kaunis, ilus lapsuke On teie rõõm ja kallis õnn.

3. See on see Jsland Jeesus Krist, Kes tahab aita hädalift: See on see Õnnistegija, Kes teid wõib patuift lunasta.

4. Jeesuse sündimine.

Neil päiwil läks sõna Rooma keisrilt Augustuseft wälja, et kõik maailm pidi üles kirjutatama. Ja kõik läksiwad endid laskma üleskirjutada, igaüks oma linna.

Siis läks ka Joosep Kaalileamaalt Naatsareti linnast Juudamaale Taaweti linna, mis Petlemmaks hüütakse, sest et ta Taaweti kojast ja sooft oli, et ennast üles kirjutada lasta Maarjaga, oma kihlatud naisega. Kui nemad lääl oliwad, sündis Jeesus. Maarja mähkis ta mähkmetesse ja pani ta maha sõime, sest neil ei olnud muud aset majas.

Sealiamas wäljal oliwad karjased õitses ja hoidsiwad õõfi oma karja. Ja waata, Jslanda ingel seisis nende juures ja Jslanda auu paistis nende ümber ja nemad kartsiwad üliwäga. Aga ingel ütles neile: „Ärge kartke! Sest waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõigele rahwale peab saama. Sest teile on täna Taaweti linnas Õnnistegija sündinud, kes on Jsland Kristus. Ja see olgu teile täheks: Teie leiate mähitud lapse sõimes magamast.“

Äktselt oli inglisa taewa sõjawäe hulk, need kiitsiwad Jumalat ja ütlesiwad: „Suu olgu Jumalale kõrges ja maa pääl rahu, inimestest häa meel!“

Kui inglid nende juureft oliwad ära läinud taewa, ütlesiwad karjased üksteise wastu: „Et läki nüüd Petlemma ja waadakem seda asja, mis on sündinud, mis Jsland meile teada on andnud!“

Ja nemad läksiwad ruttu ja leidsiwad Maarja ja Joosepi ja lapsukeste sõimes magamast. Ja kui nemad teda oliwad näinud, laotasiwad nad seda laiali, mis neile selleft lapseft oli räägitud. Kõik, kes seda lugu kuulsiwad, paniwad seda imeks. Aga Maarja pidas kõik need sõnad meeles ja mõtles nende pääle omas südames. Ja karjased läksiwad tagasi, auustasiwad ja kiitsiwad Jumalat kõige selle eest, mis nemad oliwad kuulnud ja näinud.

Kui kaheksa päewa täis sai, siis pandi temale nimi Jeesus, nõnda kui ingel seda enne oli ütelnud. (Uue aasta päewal).

Kaheteistkümne aastane Jeesus templis.

Jeesuse wanemad käiliwad iga aasta Jeruufalemmas paa-
sapühiks. Kui Jeesus kaheteistkümne aastaseks sai, siis wõlli-
wad wanemad tema kaasa Jeruufalemma.

Kui pühad mööda oliwad ja nemad jälle koju läkliwad,
siis jäi Jeesus Jeruufalemma, aga tema wanemad ei teadnud
seda mitte. Nemad mõtleliwad teda teekäijate seltsis olewat,
käiliwad ühe päewatee ära ja ottiiliwad teda sugulaste ja tut-
tawate juurest. Kui nemad teda ei leidnud, läkliwad nad ta-
gasi Jeruufalemma ja ottiiliwad teda sealt.

Kolme päewa pärast leiqliwad nemad ta pühas kijas
istuwat kesk õpetajate seas, neid kuulwat ja neilt küsiwat. Aga
kõik, kes teda kuulliwad, paniwad tema mõistust imeks.

Kui Joosep ja Maria teda nägiwad, ütles ema tema
wastu: „Poeg, miks sa meile nõnda oled teinud? Waata, sinu
isa ja mina oleme sind waluga ottinud? Jeesus kostis: „Eks
teie ei teadnud, et ma ses pean olema, mis minu Isa pärast
on?“ Aga nemad ei mõistnud mitte seda sõna.

Jeesus läks siis wanematega Naatsaretti tagasi ja kuulis
nende sõna. Aga tema ema pidas kõik need sõnad omas
ludames.

Ja Jeesus kaswas tarkuses ja pikkuses ja armus Jumala
ja inimeste juures.

1. Kiida nüüd Jsandat, minu süda! Ma kiidan teda sur-
mani: Kunni mul elu on, tahan teda Ma kõrgeks kiita alati!
Kes ihu loond ja hinge ka: Kiidetud olgu lõpmata! Halleluuja,
halleluuja!

2. Õndsaks, jah õndsaks see kiita tuleb, Kel Jumal abiks
Siioniist, Kellel usk lüdame põhjas põleb, Ja kellel kaljuks Jee-
sus Kriif! Kes teda peastjaks tunnistab, Seda ta armust õn-
nistab! Halleluuja, halleluuja!

3. Kiiatke, oh rahwad, ta kõrget nime Ja laulge tänu
female! Seit tema tegu on selge ime, Ta auu ei lõpe üiale.
Jumala lapfed, ühest suust Laulgem Kolmainu auustust! Halle-
luuja, halleluuja!

„Kultura“ trükikoda

Wõrus, Nageli majas,

walmistab igasugu trükitöösid, lihtrükist kuni wärwitrukini. Töö tehtakse puhtalt ja korralkult, ka pannakse suurt rõhku selle peale, et tellimised määratud ajaks täidetud saawad.

Walmistatakse:

Wallawalitsustele

kõik nende kantselei tarwidusi.

Seltsidele ja ühisustele

pidukuulutusi, piletisi, põhjuskirju, üleskutseid, aruandeid, kirjapeasid, lotterii piletisi jne.

Kooliõpetajatele

nende ja koolide tarwidused.

Ärimeestele

kirja ümbrikka ja paberit äri nimedega, kwiitungi raamatuid jne.

Jgale ühele

nimekaartisid, kihla ja laulatamise kaartisid, ristimise-, laulatamise- ja matimise laulusid, leina lintisid, mälestuselehtesid sünnipäewaks ning pulmapäewaks jne. jne.

Hinnad rahuloldawad.

S. SONGI & F. KARLSONI
raamatukauplus

Wõrus, turu ääres, Nageli majas.

Waimulikud, ilmalikud ja kooli raamatud.